Ч. 27 (12.683). Львів, пятниця 6. лютого 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Чим гірше тим краще“.

Комуністи хочуть дальшої „пацифікації“.

Львів, 4. лютого 1931.

Дуже добре пригадуємо собі ті часи, коли вся галицька комунофільська і сельробівська преса завзято осуджувала відомі підпали в памятних часах т. зв. пацифікації. Комуністи і сельроби відсепаровували себе від них дуже завзято і навіть чванились тим, що, мовляв, „у протиставлення до 1923-25 років наш клясовий табор не дав себе цього року дезорганізувати саботажівською ідеольогією ані саботажівськими виступами“, бо „саботажівська акція не є в наших умовинах ніякою революційною роботою“. Вони звали тодішні підпали просто „провокацією УВО“. Одначе це довго не тривало, бо дещо інакше підійшли до цілої справи комінтернські московські чинники. Вони просто рішили, що навіть у випадку, якщо підпали і саботажі не є ділом галицьких комуністів і сельробів, то всеж комуністи мусять їх капіталізувати для своїх „соціяльно-революційних потреб“.

Занявши таке становище, комінтернські московські чинники осудили становище галицьких комуністів, зокремаж сельробів, до відомих підпалів і наказали їм цілковито зревідувати своє „опортуністичне становище“ до цього наскрізь „масового руху“. Вони рішили надати цілій справі наскрізь соціяльно-політичний підклад та ввести її такою в цілий комуністичний світ. Щоби наші твердження не були голословними, то покличемось на такий авторитетний орган у цих справах як журнал „Більшовик України“, що виходить у Харкові, як „політико-економічний орган ЦК КП(б)У“. У 22. числі цього органу находимо статтю пера Гр. Бараби п. н. „Західньо-українське селянство в боротьбі проти...“ Автор зве підпали „стихією“ і твердить, що „ця стихія охопила все бідняцьке населення села, дорослих і дітей..., у підпалах бере участь і фільварочна служба. Цей стихійний рух селянських мас своїм вістрям скерований не тільки проти польського фашизму, але й проти західньо-української буржуазії й куркуля. Тому то всі партії української буржуазії від УНДО до УСДП так рішуче засуджують цей рух“..

Засувавши отак справу, автор висуває для галицьких комуністів і сельробів, особливож для цих останніх, як для таких, що мають за завдання кермувати „селянським масивом“ у „соціяльно-політичній боротьбі“, цілу програму діяльности на майбутнє. Отже крім „масових рухів“ у роді підпалів є в тій програмі такі гасла, як „не платити лихварських боргів банкам“, „гнати податкових екзекуторів“, „страйкувати за восьмигодинний день праці у рільництві“, „брати з лісів дерево на відбудову“, очевидно „революційним порядком“ і т. д. Кермувати такою акцією на місцях малиб „селянські комітети“. А всі ті гасла, як бачимо, прямують до того, щоби на галицькій землі спричинити нову „пацифікацію“, або краще довести до перманентного тривання „пацифікації“ в інтересах „соціяльного визволення працюючих“, або іншими, зрозумілішими словами в інтересах соціяльної революції в Польщі.

Але цього мало. Комуністи вказують навіть докладно околиці й райони, в яких таку акцію необхідно проводити зараз-же, негайно і безпроволочно. Отже треба це робити, передовсім на Холмщині, Волині, Покутті, в Дрогобиччині, і взагалі там, „де боротьба ще не набрала таких гострих форм, як у інших повітах“. Словом, де ще „пацифікації“ не було — там треба її за всяку ціну спричинити, а якщо вона перейде „успішно“, то треба її перенести на терен давніше „пацифікований“ і т. д., без кінця. Комуністи наказують втягати до проводження своєї програми „Просвіти“, „Луги“, „Рідні Хати“, кооперативи і т. д.

Так то виглядає комуністична реальна політика, що має довести до „соціяльної революції“. Для кремлівсько-московських потентатів не важне, за яку ціну селянських мас прийшлось би повищу програму реалізувати, для них найважніше те, щоби зробити експеримент, щоби ціною майна і крови сотень і тисячів невинних людей і коштом національного, культурного та господарського дорібку українського народу, добутого важкою працею і зусиллями цілих поколінь, кинути потім крилату комуністичну фразу про „стихійний рух“, чи „стихійну тягу західньо-українських мас до соціяльної революції“.

Все те булоб смішне, якби не носило в собі зародків трагізму. Бож ми знаємо, що все те, що написав Гр. Бараба в „Більшовику України“, є подиктоване московсько-комінтернськими чинниками, а диктат цих чинників є неухильним наказом для всіх агентів комінтерну на нашій землі. Вониж мусять намічену програму виконувати під загрозою дуже поважних для них у наслідках санкцій. І вони її вже поволи виконують. Хто читає всякі „Сельроби“ і „Сили“, цей має змогу переконатись, що воно до того йде, бо для комінтернських чинників необхідне поновлення „пацифікації“. Їхнім головним гаслом у політиці поза межами СРСР була все максима: „Чим гірше, тим краще“.

Перед бюджетовою дебатою.

Характер нового польського бюджету на 1931/32 рік.

В четвер, 5. лютого, варшавський сойм приступає до розгляду у II. читанні державного бюджету Польщі на 1931/32 рік. Бюджетова комісія покінчила свою працю і — при нинішньому вигляді сойму — є річчю пересудженою, що вислідн нарад бюдж. комісії будуть лише санкціоновані більшістю пленума, а вся критика, всі найбільш річеві уваги та застереження опозиції взагалі, й української зокрема, не матимуть на характер і числа найближчого польського бюджету найменшого впливу.

Має цей бюджет дві найяскравіші характеристичні риси: одну загальну, у відношенні до цілої польської держави та загальної її економічної політики, й одну спеціяльну — у відношенні до сорока відсотків непольського населення, а з них головно до нас, українців. Цією першою, загальною, характеристичною рисою нового бюджету є його повна нереальність. Другою, спеціяльною, рисою є знову злегковаження усіх найбільш суттєвих потреб українського населення, які повинні були найти свій вислів у конкретних бюджетових цифрах: цих цифер у цьому бюджеті знову нема.

Нереальність бюджету Польщі на 1931/32 рік полягає не лише на надмірному вишрубованні деяких позицій у рубриці видатків та на занадто оптимістичному обрахунку передбачених прибутків, але й на цілій стереотиповій системі, на якій опиралися усі дотеперішні бюджети Польщі та яка відповідає згрунту схибленій системі її державної структури. Бо не можна признати річчю нормальною, щоби цілий бюджет був бюджетом консумційним та щоби буквально всі інші позиції бюджету терпіли через бюджет міністерства військових і внутрішніх справ. Печатка „великодержавництва“ та „престіжу“, поруч з печаткою повного адміністраційного й господарського централізму в розумінні підпорядкування центральному державному управлінню всіх ділянок державного життя, — ці печатки видніють і на цьому останньому бюджеті. Ясно, що коли приходить час такої економічної кризи, як той, який переживаємо від більше року, ані такий бюджет не може втримати штучної рівноваги, створеної податковою шрубою, ані теж не так легко нагнути його до нових обставин.

Очевидно, формально, назовні, новий бюджет не тільки зрівноважений, але навіть виявляє невеличку теоретичну надвижку ок. 300.000 зол. Називаємо її наскрізь теоретичною надвижкою тому, що дійсність безумовно її перекреслить. Попередній бюджет передбачував надвижку на поверх 110 міл зол., а все одно на практиці дав — дефіцит у висоті ок. 30-ти міліонів! Колиж після того сумного досвіду і при цій страхітливій господарській дійсності, яка нас оточує, затримано бюджет на висоті 2 міліярдів 800 тисяч золотих і коли вся „компресія“ бюджету на бюджетовій комісії обмежилася до введення ощадности бідних 29-ти міліонів, то навіть для кожного ляіка стає річчю ясною, що цей бюджет, як і попередній, є бюджетом „понад стан“, буде джерелом величезної мороки для його реалізаторів та дальшим ступнем зубожіння населення.

Про „спеціяльний“ протиукраїнський характер бюджету нічого багато казати: як і попередніми роками, так і в цьому році бюджетова комісія голосами ББ і ендеції відкинула всі українські поправки на вставлення сум на примітивні українські культурно-господарські цілі. Уряд зі свого боку вписав у бюджет одну одніську суму на українську ціль, а саме 150.000 на „Український Інститут“ у Варшаві! Це теж едина позиція у бюджеті Польщі, яка має свідчити і про істнування у польській державі якогось українського населення! Та нікому не секрет, що завдання „Українського Інституту“ дуже спеціяльні та що зі заспокоюванням культурних потреб українського тубільного населення в Польщі він має дуже мало спільного, а по правді нічого.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

(Докінчення.)

З огляду на таке рішення Найвищого Суду, яке каже виразно, що ніякий закон (а тим більше ніяке розпорядження нижчих органів влади) не накладає на гр. кат. парохів обовязку вживати в зносинах з урядом польської мови, політична влада не може погрожувати гр.-кат. парохам „суворою“ карною відповідальністю, як це робить староство в Чорткові. До виступів з погрозами і до накладання кар не дають права виконавчій владі ані польський „мовний“ закон, ані всі інші закони давньої Австрії, почавши від передконституційного ославленого „Ґуміпатенту“ з 1854 р.

Всяка інша інтерпретація польського „мовного“ закону з 31. VII. 1924, або стосування його до давніх надворних, ґуберніяльних і міністеріяльних декретів зперед 100 літ старої передконституційної Австрії — не видержує критики, бо за централістичної, передконституційної Австрії річ ішла про накинення загально уживаної в той час чужої латинської мови, або німецької; ці обставини (зперед 100 літ) засадничо змінилися

після революції 1848 р. через видання основних (конституційних) законів з р 1867, наслідком чого після появи цих законів так рим.-кат. як і гр.-кат. духовенство не лише само вживало рідної мови, але навіть старости (на основі рескр б. гал. намісництва з 23. IX. 1871 В. 6427/В., стор: 3287 зб. Каспарека) були обовязані вживати української мови в урядових зносинах з гр.-кат. Ординаріятами і гр.-кат. духовенством!

Так само суди за часів б. Австрії аж до її розвалу, на основі рескрипту мін. внутр. справ з 9. III. 1900 ч. 3257 доручали гр.-кат. парохам місячні „викази случаїв смерти" (формуляр ч. 1. поведінки в неспірних справах мін. справедливости ч. 51122/900) в українській мові; цей стан змінився на нашу некорить лише *у відношенні до нас* збоку державних і самоуправних установ на основі відомого „мовного" закону, але не у відношенні до них з нашого боку.

Права нашої мови взагалі в державних і самоуправних установах польської держави нині надзвичайно обмежені, бо за Австрії навіть до Найвищого Трибуналу Справедливости у Відні (центрі ґерманізму) можна було вносити скарги і відклики в рідній мові і в такій самій мові згаданий Трибунал мусів на ті скарги і відклики відповідати. Тепер на основі згаданого „мовного" закону уряди відповідають в українській мові тільки на *виразне домагання інтересованих* (арт. 2. уст. 7. зак. з 31. VII. 1924 ВДЗ. ч. 78 п. 757).

Все те складається на повний доказ, що на основі всіх законів і розпорядків б. Австрії гр.-кат. парохи мали право предкладати і дійсно предкладали всі викази з метрикальних книг у матірній мові. Цього стану не змінив також ніякий польський закон, не змінив його і закон про мову державних і самоуправних установ, бо — як „лекс спеціяліс" між ріжними катеґоріями урядів, котрі обовязані з уряду вживати державної мови, — не вичислив між ними гр.-кат. парохіяльних урядів. Цих останніх не можна теж ніяк уважати державними урядами, ані теж — як це робить рескрипт чортківського староства — державними урядами „цивільного стану".

З тої причини не можна приноровлювати до гр.-кат. парохів примусу на основі Розп. През. Р. П. з 22. III. 1928 ч. 36. п. 342, як це робить цитований рескрипт староства, який погрожує „**surową odpowiedzialnością karną**" на основі арт. 45—48 згаданого вище розпорядку. На основі ст. I. цей розпорядок реґулює лише введення в життя при помочі відповідних примусових засобів: а) загально обовязуючих правних приписів, або б) оречень і наказів адміністраційної влади, виданих нею для виконання законів.

Ані одно, ані друге, як це видно з наведених постанов Найвищого Суду, в даному випадку не заходить, бо нема ніякого закону, а арт. I. закону з 31. VII. 1924, на який покликується рескрипт чортківського староства, згідно з рішенням Найвищого Суду не накладає на гр.-кат. парохів обовязку предкладати звіти про рух населення в урядовій мові. З рішення Найвищого Суду у Варшаві виходить ясно, що Розп. През. П. Р. про статистику природного руху з 1. II. 1926 ч. 10 п. 76 не заключає в собі ніякої карної санкції, а тим самим „кара" і то „сувора", загрожена старостом, не може бути приноровлена. Навпаки, цитований розпорядок лише уповажнює адміністраційну владу I інст., щоби вона давала розпорядження виконати роботу на кошт особи, яка веде акти цивільного стану або метрикальні книги (арт. 6.), і то лише тоді, коли вона „взагалі не сповняє поручень" (себто взагалі не предкладає звіту та не дає виєснення). Але адм. влада не може грозити чи карати адміністраційно за невиконання доручень щодо мови листування, коли сам закон не уповажнює до того влади, ані не передбачує ніякої карної санкції.

На основі арт. 14 цит. розпорядку про примусову поведінку в адміністрації (п. 342) підставою до ввeдення примусу мусить бути якийсь виконавчий титул, а таким титулом можуть бути:

а) (арт 14) обовязуючий правний припис, оскільки вже з нього безпосередньо випливає обовязок **wyraźnego świadczenia (zaniechania, znoszenia)**, без потреби видавати владою спеціяльний акт (як останній рескрипт староства), б) загальне розпорядження влади, передбачене правом, в) рішення, накази і закази передбачені правом.

Ані одного випадку цитованого розпорядку не можна пристосувати до „обовязку гр.-кат. парохіяльних урядів складувати звіти про рух людности у польській мові", а тим менше ніякий закон або розпорядок леґально виданий не каже, що дотеперішня поведінка гр.-кат. парохів є суперечна з постановою арт. I. зак. з 31. VII. 1924 ВДЗ. ч. 73 п. 724". — як це цілком самовільно рішає староство у Чорткові у свому рескрипті.

З тої причини останній рескрипт староства у Чорткові являється спеціяльним актом, виданим через староство „ад гок", а тому, по думці арт. 14. уст. а) вище цитованого розпорядку, як не опертий на ніякому законі — не може мати виконавчого титулу.

Вкінці розпорядження староства у Чорткові є також тому правно неосноване, неформальне і неважне, що такі розпорядження повинні бути „**poprzedzone zagrożeniem z podaniem terminu, po upływie którego przymus będzie zastosowany i podany środek przymusowy**" — **чого староство в своїм рескрипті не подало.**

Проти такого наказу можна відкликатися до воєвідства (арт. 20) і внести скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу, бо і на тій дорозі не можемо програти давно набутих, та навіть польськими законами санкціонованих прав рідної мови в зносинах нашої церкви з державними урядами I. II. інстанції.

Влучні вказівки в цій справі видав гр.-кат. Еписк. Ординаріят в Станиславові, оголошені у „Вістнику" ч VII—IX. з р. 1930.

Ці вказівки звучать:

1) Метрики треба провадити і виставляти в латинській мові. Тут річ іде головно про практичні мотиви, бо метрика є не тільки церковним документом, але також інтернаціональним, а сторони можуть мати великі трудноці і перепони

2) Статистичні виказки і метрикальні посвідки для державних властей в I-ій і 2-ій інст. (власти судові, адміністраційні і пр.) треба виставляти в українській мові. Тіж самі статистичні виказки і посвідки для всіх військових властей треба виставляти в польській мові.

3) Кореспонденцію з державними властями 1-ої і 2-ої інстанції треба провадити в українській мові, а з властями 3-ої інстанції і з військовими властями у польській мові.

4) Не можна заборонити державній адміністраційній владі вглянути в метрикальні книги, однак ніяк не вільно дозволити забрати метрики з парохіяльного уряду без згоди і дозволу Епископського Ординаріяту.

5) Печатку парохіяльного уряду треба виготовити в українській мові і вона має служити одночасно до метрикальних документів, а то тому, що поруч з парохіяльним урядом нема ніякого спеціяльного метрикального уряду.

6) Всякі письма, адресовані до: „урженду метрикальнеґо стану цивільнеґо" треба звертати або переслати до Епископського Ординаріяту, бо таких урядів не засновано і їх нема.

Вище цитовані вказівки нехай будуть відповідю для ревних у вишукуванні всяких правних „крючок" адмін. властей і для деяких наших священиків, які страха ради — як зачувати — вже предкладають ріжні виказки в „єнзику паньствовим".

Д-р Остап Юрчинський.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Націонал-демократи на радянській Білорусі.

„Пролетарська Правда" містить замітку про усунення з компартії більшовиків Білорусі членів Білоруської Академії Ігнатовського й Жилуновича, про що ми вже згадували. Згідно з цією заміткою „П. Правди" справа ця представляється так: „Проф. Ігнатовський в 1920 р. вийшов із лав „дрібнобуржуазних елементів", які активно боролись проти радвлади і вступив до комуністичної партії, обіцюючи, що він остаточно пориває із своїм минулим та буде щиро боротись під прапором комунізму. Проте, будучи на провідних посадах, а потім і на становищі голови Академії Наук, Ігнатовський і надалі залишився на дрібнобуржуазних ідеольоґічних позиціях, в своїй роботі здійснював ідею буржуазно-куркудівського націонал-демократизму Жилунович вступивши до компартії, в перший же день обстоював антипартійні націоналістичні погляди, а коли був редактором „Радянської Білорусі" був рупором контрреволюційних націонал-демократів. Жулинович перетворив довірені йому найважливіші ділянки роботи на орґани націоналістичних ідей".

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ЛЮТОГО 1931.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 3)

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

350-ЛІТТЯ ОСТРІЖСЬКОЇ БІБЛІЇ.

Вибір тексту. — Переклад. — Який список був основний?

І Острі́жська Академія засіла за тяжку працю виготовлення біблійних текстів для їх видання. Це була перша, широко поставлена комісія для виправлення церковно-славянської Біблії. Комісія працювала кілька років, працювала науковими методами, які тоді усталила західна богословська наука. На початку вирішено головне питання: який саме текст взяти за джерело — чи жидівський чи грецький 72 толковників. І ось з запрошеними людьми — розповідає кн. Острі́жський, — „а також із багатьма іншими, що добре знають св. Письмо, довго я радився, і загальною радою та одноголосним бажанням вибрали ми давній грецький список 72 перекладчиків, — і я наказав незмінно у всім наслідувати цей список".

Грецьку Біблію від найдавнішого часу вважали в православній церкві за основне джерело св. Письма; з цієї-ж мови робили всі наші церковно-славянські переклади. Тому й Острі́жська Академія не могла відірватися від такого традиційного погляду, і канонізувала власне грецький текст. Як показала пізніша історія, це була основна недостача праці острі́жських коректорів, — жидівському текстові вони не надавали великого значіння, і цей свій погляд переказали дальшим поколінням.

Наукові досліди окремих біблійних книг дають нам можливість говорити про методи праці острі́жської комісії в справі виготовлення біблійних текстів. За основу взяли грецький текст 72 перекладчиків, — мали друковані видання й деякі рукописи його; звичайно, з теперішнього наукового погляду це замалий апарат, а до того в XVI. в. не знали ще тих власне текстів, з яких роблено найдавніші церковнословянські тексти (т. зв. Лукіянівська редакція). Через це порівнання якихнебудь славянських текстів з випадковими текстами грецькими не могло дати добрих результатів; правда, в XVI-м ст. цієї тези ще зовсім не знали. Отож, усі книги св. Письма рівняли з їх грецьким текстом.

Які саме церковно-славянські тексти зібрав кн. Констянтин, докладно сказати не можемо. Але ціну давнім перґаментовим рукописам тоді вже знали, і тому певне їх шукали для острі́жського видання; як знаємо, в XVI-м віці протестанти, що працювали на українських землях, високо ставили старі церковно-славянські тексти. Аналіза тексту Біблії 1581 р. показує, що, напр., для книги Буття, Ісуса Навина та Єсфири острі́жські справщики сильно використали найдавніший кирило-методіївський текст. Але, на жаль, острі́жська комісія давніх церковно-славянських текстів мала дуже мало, і тому ціла Біблія, щодо славянського тексту, не вийшла давньою.

Аналіза мови Острі́жської Біблії показує, що мова ця в ріжних біблійних книжках не однакова, а це свідчить, що Біблію зложено зі списків ріжного віку й ріжних земель; навіть правопис та наголос не однакові в ріжних книгах цієї Біблії. Скрізь добре знати, що острі́жські редактори Біблії не шкодували своїх сил, щоби вибрати найкращі списки, але з того, що мали. Вони їх сильно виправляли, але надати цілій Біблії одноцільного характеру ніяк не змогли. Багато списків було південно-славянських, що й знати з мови та з правопису, які часто лишилися невиправлені.

Безумовно, не всі біблійні книги розшукано для острі́жського видання, тому довелося користати й з того списка Геннадієвої Біблії 1499 р., що його прислали з Москви. Як відомо, чимало книг з наказу архіеп. новгородського Геннадія перекладено з латинської Вульгати: цікаво, що книги ці (Товит, Юдит, 1 і 2 Паралiпоменон та Ездри й Неємії, Плач) острі́жські редактори або перекладчик з грецького, або сильно виправляли згідно з ним; і тільки 3-тю кн. Ездри, що її не було в грецькім тексті, переклали (зле) з Вульгати. З Вульгати-ж виправили й деякі інші книги.

У нашій науці дуже поширена думка про те, ніби в основі Острі́жської Біблії 1581 р. лежить московська Геннадієва Біблія 1499 р. Думку цю подав ще сам князь Констянтин, бо в передмові згадує про цю Біблію. Але аналіза передмови нічого не говорить про те, що власне московський список покладено в основу острі́жського видання. Навпаки, порівнання Геннадієвої Біблії 1499 р. з Біблією Острі́жською скрізь показує, що московський список не став основою для Біблії 1581 р., — його використовували (де більше, де менше), як і інші церковно-славянські, особливо південно-славянські джерела. Найкращий дослідник біблійних текстів, професор Петроградської Духовної Академії Ів. Євсеєв пише про це так: „Значеніе Геннадіевской Библіи, какъ основы Острожской Библіи, приходится значительно ослабить. Острожскими исправителями проявлены были значительныя самостоятельныя поиски текстовъ и самостоятельныя ихъ свѣрки".

Усе це, очевидячки, тільки підносить наукову вартість Острі́жської Біблії, і підносить на ціні також ту працю, яку поклали коло неї острі́жські коректори.

(Продовження буде.)

—o—

З нагоди ювилею Рідної Школи.

III.

Потреба зміни. — Для добра молоді. — Адміністраційний апарат. — Кружки чи інспектори.

Зріжничкування типів середніх шкіл відповідно до здібностей і хисту учнів — це перший крок, щоби здійснити постулят: „Кожний чоловік на своему місці".

Тут треба ще згадати і про приймання учнів до гімназій. Відповідними приписами треба би це нормувати. Слід би приймати тільки учнів дійсно здібних, які дають запоруку доцільної і систематичної праці. Усі інші повинні найтися в інших фахових школах.

При вписах до середніх шкіл треба би всіх учнів піддавати психотехнічним дослідам. Вони охоронять і саму молодь і їх родичів перед неодним розчаруванням та перед зайвими жалями та нарікаааннями.

Коли говорити про устрій цілої шкільної системи— то твержу, що дотеперішня система шкільних кляс з цілим апаратом лавок і зі своїм урядовим виглядом — не відповідає атмосфері рідної вільної школи. Не думаю писати наукового трактату. Згадаю тут тільки дальтонську систему, яка в наших обставинах булаб найдоцільнішою і змінила би нудну, тяжку, мов олово атмосферу, в дійсно цікаву, приємну, лябораторійну працю, яка своїми методами, а головно самостійною працею перевищає дотеперішню систему бездушного, нудного викладу і готових тез і гіпотез.

„Рідна Школа" повинна добре призадуматись над способом зміни дотеперішнього стану наших середніх шкіл і перевести цю зміну в якнайкоротшому часі для добра самої молоді та цілої нації.

Вчительські семинарії, про які, на жаль, майже забула „Рідна Школа", далиб їй бажаних і відповідних до духа навчання в її школах — учителів.

Тут приходять мені на думку ріжні школи фахові, ріжні вечірні курси, відчити та реферати. Ніде правди діти, по селах і містечках мало ще знають про діяльність та значіння „Рідної Школи". Вина в цьому Головної Управи, що не влаштувала цілої низки відчитів чи рефератів по селах з обсягу виховання молоді. Ця ділянка дуже занедбана, навіть по містах. А прецінь виховання нашої молоді це найважніше завдання „Рідної Школи". Не тільки шкільне виховання, але і позашкільне повинна взяти під свою опіку Головна Управа.

Писати про це подрібно тут важко.

„Рідна Школа" повинна вдиратись у села, в кожний кут „забитий дошками" і додавати сили охочим.

Кожна діяльність, а тим більше така відповідальна як виховання та навчання серед несприятливих обставин, вимагає в першу чергу відповідно зложеного адміністраційного апарату.

Нинішний поділ краю на ріжні т. зв. кружки „Рідної Школи" не дуже доцільний, а навіть спиняє саму діяльність Товариства.

Я мав нагоду вже нераз це перевірити. До такого кружка входять звичайно люди, які на вихованню та навчанню найменше визнаються, не мають ніякої охоти до цієї праці, а ще менше часу. І тому не дивним і не рідким є явище, що ці кружки здебільша не виконують свого завдання, а в відношеннях до вчителів чи інших осіб, які хотіли би щось дійсно зробити для добра „Рідної Школи" — є завсіди ворожо настроєні. Коли прочитати протоколи такого кружка — можна добре пізнати цілу діяльність обмежену включно до орґанізування збірок.

Підчас розмов з деякими головами кружків „Рідної Школи" я чув тільки самі нарікання на наложення їм таких обовязків, на яких не розуміються і яких виповнити не вміють. А що торкається педаґоґічної сторони — то про це вже й не казати.

Тому то вважаю істнування поодиноких кружків за зовсім недоцільне. На їх місце можна поставити т. зв. інспекторів, фахових людей. Завданням їх булиб візитації, службові справи учительського персоналу з цілого повіту, влаштовування ріжних педаґоґічних учительських конференцій, батьківських зборів, справи адміністраційні і все інше, що входить в обсяг діяльности нинішнього кружка.

Таке зорґанізування праці малоб цю добру сторону, що все скупчилось би в руках одної фахової одиниці, яка булаб відповідальна за цілу свою діяльність перед Головною Управою — а рівночасно учительство знайшлоб фахового дорадника та дійсного опікуна. Мені самому раз доводилось в одному місті глядіти за членами „Рідної Школи", а до кого я прийшов, кожний відсилав мене до іншого, кажучи, що він вправді є в кружку, але на нічім не визнається.

І ще один факт ясно представить нам справу недоцільности поодиноких кружків. Є це виплата місячних поборів. Знаю з певних джерел, що в деяких народніх школах вчителі кажуть дітям приносити собі складки і їх забирають, а кружок пізніше тільки доплачує мінімальну квоту. Я не хочу наводити більше фактів з такої поведінки деяких кружків, що деколи про ведення шкільництва не мають ніякого поняття, в чому й лежить головна причина їх невдач.

Натомість одна фахова людина може поставити таку діяльність далеко краще і доцільніше.

А попри те Головна Управа позбудеться всяких трудностів, непорозумінь та ваганнь, головно при ускладненні шкільної сітки, усталюванні етапів, орґанізаційних ступнів шкіл і т. д.

IV.

Висновки.

В останньому розділі хочу дещо сказати про матеріяльний стан „Рідної Школи" та спосіб перепроваджування збірок. Передовсім мушу підкреслити, що раз на все треба забути, що суспільність дає підмоги „Рідній Школі". Ні! Це є національний дар для виховання своєї молоді. Тільки виходячи з цього становища — можна говорити про істнування „Рідної Школи", при чім цей дар мусить бути масовий.

А щоби так було, на це треба зрозуміння цілого народу. Колиж його де бракує, то треба це зрозуміння поширити.

Тому то треба змінити і спосіб виплачування поборів. Не жадні складки та жадні зачети з боку кружків, а Головна Управа сама повинна реґулювати усі побори таким чином, що разом з листою поборів повинна пересилати відповідну суму до рук своїх інспекторів для розділу.

Такий спосіб позволить Головній Управі переводити докладну контролю своїх видатків.

Хто мав би збирати дар? Передовсім усі наші установи, передовсім економічні. Вони є найбільше в цих справах заінтересовані. Кооперативи повинні взяти на себе обовязок стягнення відповідних датків на „Рідну Школу". Міг би цю функцію повнити і повітовий шкільний інспектор. Всі впливи мусілиб бути сконцентровані в Головній Управі.

Така економічна адміністрація малаб цю добру сторінку, що зосереджувалаб усі фонди в одних відповідальних руках та не позволялаб на ніякі поділи між кружком і централею, які не причиняються до поліпшення діяльности, але навпаки її утруднюють.

Степан Конрад.

——o——

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ЛЮТОГО 1931.

ЮЛІЯН РЕДЬКО.

ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНА ПРОПАҐАНДА.

(Докінчення)

Таблиця при дорозі впевнила його, що це справді Стеблів, мета його мандрівки.

З вузьких віконець виглядали діточі замазані личка, на вулиці не видко ні живої душі. На одному подвірі побачив малого хлопчика.

— Гей, хлопче! Де ваш ксьондз мешкає?

Малий видивився на нього, постояв хвилинку і втік до хати.

Неграйко пішов за ним.

На порозі зустріла його молодиця, мабуть мати малого.

— Вам кого треба?

Неграйко повторив своє питання.

— Та в нас нема ксьондза. Ми на друге село до церкви ходимо. А нині такий дощ, то відай ніхто й не ходив...

— А де ваша читальня? Далеко відси?

— Га? Як кажете?

— Читальня ваша де?

— Читальня? Не скажу вам, пане.

З хати вийшов іще молодий господар і старий дід.

— Читальні якоїсь питають, — обяснила їм молодиця.

— А вам нащо читальні? — спитав господар та підозріло оглянув незнайомого.

— Мене вислали зі Львова з рефератом до вашої читальні. Ви мали вислати фіру на стацію, — не знаю, чому фіри не було. Я маю тут мати реферат про вплив алькоголю на людське здоровля. Ви мусіли хіба про це чути.

— Ні, не чув нічого. А в нас читальні, то можна сказати, що й нема.

— Як це нема?

— Та таки нема. Торік приїздили якісь пани й розбили загальні збори, але на тім і кінець, бо ми хати не маємо, нема де сходитися.

— Ну, а кого вибрали тоді головою?

— Та ксьондза. Вони на другім селі.

— А заступником голови?

— Того вже вам не скажу, пане. Я тою політикою не бавлюся... Ви підіть там, — онта хата, що бляхою побита. Там Михаськів Василь сидить. То він такими справами в нас орудує. Може він вам щось скаже...

Василь Михаськів збентежився і перелякався, коли незнайомий зачав його розпитувати про читальню.

— Та я, пане, такой не знаю, чи я заступник, чи ні. Бо то, рахувати, на зборах мене вибирали, але я казав, що не буду, бо не маю голови до того... Ну, але ходіть хоч до хати та загрійтеся.

— Ну, з якже з тим рефератом буде? Таж хтось із вашої читальні мене замовив. Таж мусів хтось про це говорити, оголошувати...

— Та то певне ксьондз. Вони певне в церкві заповідали, але від нас ніхто не ходив до церкви.

— Ну і щож тепер буде?

— А я знаю...

— Можеб якось повідомити людей, нехай зійдуться, то я їм дещо скажу.

— Ба, коби зійшлися. Нема як повідомити та й ніхто не прийде, — де кому хочеться йти в таку погоду... От посидьте, паничу, обсушіться, обігрійтеся, а я вже вечір сам відвезу вас на стацію.

Не було ради, хіба послухати господаря.

— Ви десь голодні, паничу. Певне не обідали ще? Жінко, — а можеб ти що зварила для панича? Може де зо дві яйци, або молока спар...

— Ба відки возьму? — щиро відповіла молодиця. — Кури не несуться, а молока, сам знаєш, лише для дитини є дрібка.

Неграйкові стало неприємно.

— Не робіть собі клопотів, газдо. Тут десь певно якийсь склеп є, кооператива, — то я собі куплю дечого.

— Не знаю. Кооперативи ще в нас нема. Хіба в коршмі в Мошка може що дістанете.

— В коршмі? А щож там можна дістати?

— Та всього дістанете. Горівка й рум, пиво, ковбаса, булки.

— А гарячого чаю дістане?

— Не знаю, може жидівка зварить.

Не було ради. Прелеґент із „Відродження" мусів піти до коршми, що в даному випадку стала для нього одинокою дошкою порятунку.

— — — — — — —

Нащо панові гарбати? Я маю файну вудку. Ще ліпшу як уві Львові. А гербати нема.

Неграйко проковтнув шмат запліснілої ковбаси й подумав собі, що смертельно занедужає, коли не розігріє після того шлунка гарячим чаєм, — або хоч жидівською „вудкою".

Випив три чарки, одну за одною й закусив ще ковбасою.

— Добре, що тутешні люди не знають іще про вбивчий вплив алькоголю та про його страшні наслідки, що мстяться навіть на деяких поколіннях. Бо інакше то я й загрітися не мав би права та мусів би вертати до Львова з катаром шлунка, або запаленням сліпої кишки...

Повернув до свого „заст. голови" й цей під вечір зладив віз, везти Неграйка до поїзду.

— От і зробив я велике діло, — думав Неграйко, сідаючи на фіру.

Та у хвилині, коли перегнувся через полудрабок, щось дуже погане підступило йому до горла. Не знати, чи жидівська запліснілa ковбаса, чи та смердюча сивуха викликала в нього, непривичного, таку реакцію. Досить, що заки віїхав до Львова, вступив по дорозі ще до одного чужого міста.

Ослаблений та блідий видрапався на фіру й рушив назад із невдалої експедиції.

— —o——

За океаном.

Український католицький священик у президента Гувера.

Український католицький парох з Джанставн, Па., о. Микола Волощук, молодший, був тому кілька днів у Вашингтоні, де мав кілька політичних розмов про українські справи в Европі. О. Волощук був наперед разом з конгресменом Расселом Лічом у Білому Домі у президента Гувера, котрому оповів про положення в Галичині. Президент Гувер вислухав з увагою звідомлення про події в Галичині, а говорячи про американських українців, висловився про них з великим признанням. Опісля о. Волощук був у державному департаменті, у шефа відділу Східньої Европи, Келлі, котрому теж представив справу. Цей відповів, що українці, американські громадяни, одержать повну охорону американського уряду, колиб були на щонебудь наражені. Крім того о. Волощук був у сенаторів Девиса і Ріда з Пенсилвенії, котрим теж представив справу. Як відомо, о. Микола Волощук є капеляном „Американського Леґіону" (ветеранів) і редактором органу відділу „Американського Леґіону" в Джанставн, Па. Тому його знають більше в американських видних кругах і безперечно прислухаються до його звідомлень та опінії про події на українських землях.

Слово про Галичину через радіо.

В неділю, 21. грудня, від години 3.30 до 4.30 пополудні і з стації WCFL в Шикаґо проголошено слово в англійській мові про події в Галичині. Разом з тим співав Український Хор міста Шикаґо під управою п. Юрія Бенецького. Сольо відспівав п. Максим Костелюк.

Українська година на радіо в Шикаґо.

Шикаґовський часопис „Україна" подає, що в Шикаґо будуть українські радіо-концерти що-неділі в часі від години 8.30 до 9.30 веч. із стації WEDC. — Цікаво, коли ми дочекаємось чогось подібного у Львові?

Український радіо-концерт в Рочестер, Н. Й.

В неділю, 18. січня, в год. 3 до 3.30 попол. відбувся в Рочестер, Н. Й., радіо-концерт із стації WHAM. Грала селянська орхестра у складі М. Юрків (клярнет), П. Климців (скрипка), Пригода (бас) і Онуфрик (цимбали). З окремими сольовими точками виступали Іван Боднар (скрипак), Мері і Стеля Климців (співачки).

Український Хор в Шикаго на литовському концерті.

Український Хор міста Шикаґо під управою Юрія Бенецького запрошений до участи у великому литовському концерті литовського щоденника „Дравґас" в неділю, 1. лютого, в Литовській Авдиторії при 3133 Савт Голстед стріт.

—o—

Перемога.

Як перемогли при виборах українці на Буковині.

При доповняючих виборах у черновецькому повіті дня 29. І. п. р. на посла до парляменту вибрано, не зважаючи на натиск з відомого боку, великою більшістю голосів **українського кандидата д-ра Ореста Шкрабу.** Офіціяльний результат: д-р Шкраба 15.993 голосів, рум. соціяліст Ґріґоровіч 9.853 голосів, рум. лiберал Марко 7.220 голосів, рум. цуніст Реуц 2.193 голосів, а хрунь Гуменюк, поставлений правительством на те, щоби розбити українські голоси, отримав ледви 551 голосів.

Урядові круги явно піддержували рум. соціяліста, а матеріяльно ще й хруня Гуменюка; урядовці розбивалися за своїми партійними рум. кандидатами. Тому, що нарік припадають нові загальні вибори в цілій Румунії, всі рум. партії змагалися завзято і всякими способами, щоби пізнати свої сили в повіті з українською більшістю.

Більшість голосів д-ра Шкраби виносить цього року поверх 5.100, а перед роком здобув д-р Дутчак 5.500 голосів більшости. Некорисно на виб. вислід українського кандидата вплинула також тяжка зима, бо українські виборці мусіли вандрувати і до 30 км. до своїх виборчих льокалів, тому, що на 3–6 громад в українських околицях був ледви один виборчий льокаль, коли майже кожне румунське село мало свою власну виборчу комісію. Так наприклад здовж цілого Дністра є 12 українських громад, а були для них тільки два виборчі льокалі 1) в Звиничі (напроти Заліщик), 2) в Онуті (на бесарабській границі).

Пораз перший при цих виборах стали національні меншости (одна часть національних жидів: партія сенатора Ебнера і демократичні німці) по стороні українців: це була вже перша спроба виборчого бльоку меншостей в Румунії. Ця поміч виявилась цим разом тільки в Чернівцях і принесла українському кандидатові около 800 голосів (порівнюючи з голосами, котрі д-р Дутчак дістав перед роком).

Ці вибори доказали також, ще раз наглядно, що національна зрада не приймається між нашим народом на Буковині, що нарід у великій більшости карно віддав свої голоси на свого молодого кандидата, не зважаючи на те, що його не знав і не бачив на свої очи, бо задля великих перепон і старостинського терору відбулись українські віча ледви в кожнім пятім-шестім селі.

І. П.

З життя Української Студ. Громади в Кракові.

СВЯТО 22-го СІЧНЯ.

Кинуті долею поза межі Рідного Краю, пять соток українського студенства в Кракові жиють дружнім, родинним життям. Всі радощі і всі прикрости, все що несуть дні за днями, все те переносять вони разом і це ще більше їх обєднує. Зокрема сильно зєдинюють їх всякі національні свята, що їх вони святкують щорічно дуже торжественно.

Оце й цього року відсвяткували вони світлу память подій з 22. січня 1918 і 1919 р. р. Підготовку свята взяла на себе одна з секцій Громади. Складалося те свято з 2-ох частин: відчиту і святочної академії.

Дня 22. січня відбувся відчит. Читав його студ. Я. Падох. В годинному рефераті представив він докладно хід подій зперед 13-ти чи пак 12-ти літ. Та відчит цей не був лише реєстром поодиноких фактів. Прелеґент старався дати ширший погляд на цілу велику українську революцію; дошукувався причин невдач, робив відсумки страт і здобутків, підкреслював завдання теперішньої хвилі і вказував перспективи майбутности. Це була перша частина святкування роковин 22. січня.

Друга-ж — святочна академія — відбулася 25. січня. Саля „Просвіти" виповнена вщерть. Сцена прегарно вбрана. На годиннику вибиває 7·30 і на сцену входить хор. Ще мент і загреміла рвучка, молодецька пісня Черкасенка-Ярославенка „Гей пластуни, гей юнаки". Кілька десятків молодих голосів і стількиж гарячих душ, під проводом вправного диріґента, студ. Андріїшина, створили мистецьке діло. А за хвилю лунали вже горячі слова промови. Слова про невблагані закони природи, про те, що тільки дужі покликані бути панами світа. Про те, що як довго український нарід зберігав у душі здорові нерви, як довго йому чужими були слабосила мягкість, рабська униженість і тупа байдужність, так довго був паном у своїй землі, так довго слава його імени широко гомоніла по світу. Говорив палко і пориваючо студ. Ярослав Падох. А по промові знову хори: Гайворонського „Гей ви галки" і Купчинського Баландюк. „Ой зацвила черемха, зацвила", деклямація студ. В. Кисілевського „Самсон", виголошена з чуттям і повним зрозумінням змісту слів, а дальше спомин учасника згадуваних подій, інж. Ґловяка. 15 хвилин слухали присутні оповідань вояка — про його переживання, про настрої стрілецтва в тому часі, про всі світла й тіни тодішніх часів. — І з ним на переміну слухачі раз сумували, то знову радісно усміхалися на спогад про світлі події і таких людей.

Другу частину академії розпочав реферат інж. Заруцького про IV. універсал і про його виховне значіння для українського народу. А потім знову хор (Карманського-Гайворонського „Сповнилась міра" і Грінченка: „Сміло други"), короткий, симпат. літерат. нарис студ. Лотоцької „У день великого свята" і пориваюча змістом і способом виголошення деклямація Бабієвої „Ірляндської легенди" студ. О. Шипайлівною. Деклямація зробила помітне враження на всіх. На закінчення ще дві пісні: Л. Лепкого „Від Сяну" і Вороного-Ярославенка „За Україну" — й ціла саля здрігнулася від могутніх звуків нац. гимну.

Згадуючи про те свято, не можна поминути двох фактів, радісного й сумного. А саме: свято 22. січня відсвяткували разом всі українці, звідкіля вони не булиб. І галичани і волиняки і врешті емігранти з Наддніпрянщини, які взяли навіть чинну участь в улаштуванні свята (реферат придніпр. інж. Заруцького). А поруч з тим відрадним проявом один цілком протилежний: на цьому святі, як і на багатьох попередніх, не було багато краківських українців, і то тих, на яких, з огляду на занимані ними становища, є звернуті очі цілого українського Кракова, зокрема студентства. А їх українське студентство хотілоб так дуже бачити між собою, зокрема ще на національних святах!

Д-ич.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Ґанді переговорює з Англією.

В Алагабарі почалися збори провідників індійських націоналістів при участи Ґандія. Кажуть, що конґрес займе прихильне становище до Англії, коли: 1) буде проголошена загальна амнестія для всіх політичних вязнів, 2) коли влада мовчки толеруватиме нарушення сільного закону весь час, як ітимуть переговори.

Академік Андрій Лобода.

(З приводу його смерти.)

(Докінчення).

Праця А. Лободи, з якою вступив він у 1893 р. як доцент на катедру київського університету, розпочала в науковій праці покійного нову ділянку студій над українською культурою з деякими до неї симпатіями. Що далі ці симпатії збільшувалися та поглиблювалися. Року 1903 акад. Лобода досліджує староукраїнську освіту в до-татарську добу; р. 1905 покійний підкреслює заслуги в ділянці мови і літератури українського вченого М. Максимовича; у р. 1908 спиняється на наукових заслугах другого визначного українського вченого Мик. Дашкевича; того-ж року студіює майже нерозроблене питання — про київське бурсацтво давніх часів; р. 1909 опрацьовує наукову діяльність третього великого українця Волод. Антоновича. Останні дві праці р. 1908 і 1909 А. Лобода друкує в Записках Наук. Т-ва в Київі українською мовою. Крім друкованих студій з окремих питань українознавства покійний напротязі своєї праці в київськім університеті в рр. 1900—1914 майже що-року оголошує курси з історії української літератури XIX ст. А від р. 1918 акад. Лобода переходить цілковито до студій над українським фольклором і літературою і до останніх часів свого життя цієї праці не покидав. Наукова діяльність акад. М. Сумцова, М. Драгоманова, П. Куліша, поетична творчість Т. Шевченка, українська народня поезія, — оце все були ті актуальні питання, що притягли увагу покійного.

Велику вагу відограв семинар акад. Лободи в київськім університеті напротязі науково-педагогічної його діяльности. Це був семинар з нової літератури, народньої поезії та історії мови; вважали його одним із найчисленніших семинарів на факультеті. Завсіди на ньому студентів було повно; дебати були постійно цікаві, бо теми були актуальні і навіть із останньої доби літературного життя. Памятаю реферати про „Символізм" А. Белого, про Л. Толстого під час його „уходу" з дому, про Чехова та найновіші проблеми театру в звязку з книжкою, що саме зявилася друком: „Книга о новом театрѣ" і т. д. Може ці теми були більше даниною часу ніж науки, але А. Лобода допускав їх до читання, бо вважав їх корисним відпочинком і безперечно вправами, що могли зацікавити не лише спеціялістів, але й ширшу авдиторію. Але поруч цих так зв. „боєвих" тем були теми й чисто наукові, що були звязані з творчістю Пушкіна, Лермонтова, Гоголя, Турґенєва, Островського, Белінського і т. д., з народньою поезією, етноґрафією (Буслаєв, Афанасьєв, Чубинський, Костомарів, Драгоманів, Потебня і ін.). З цього семинаря вийшло багато наукових дослідників. Досить буде вказати на такі імена, як Богуміл, В. Маслов, С. Савченко, П. Філіпович, С. Родзевич, Б. Нейман, О. Дорошкевич, В. Бойко, П. Рулін, В. Петров й інші, і ці учні покійного є доказом наукової кваліфікації вченого.

У своєму семинарі навіть у часи найбільшої реакції, акад. Лобода приймав праці і з українського фольклору, етноґрафії та літератури. Так, у В. Бойка праця про Марка Вовчка вийшла лише із семинаря А. Лободи.

Крім науково-педаґоґічної праці покійний відзначався високою інтеліґенцією як людина: був незвичайно лагідної, мягкої і привітної вдачі; з великою увагою ставився до своїх слухачів, терпеливо слухав ріжні запити і нікого не залишав без відповіді й поради.

Смерть акад. Лободи, якому ще не сповнилося цілих 60 літ, — це велика втрата для України, бо його любила українська і неукраїнська молодь і тягнула до нього як до учителя і як до ліберального професора (це теж в очах студентської молоді була важлива риса і запорука довіря), — це велика втрата для української науки й культури, бо в ній покійний займав почесне місце як учений і учитель. Хай буде Тобі, дорогий Учителю, легкою Українська Земля, для якої Ти так багато і корисно попрацював!

Леонід Біленький.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЕКСПОЗЕ МІН. ЗАЛЕСЬКОГО.

Дня 4. лютого на засіданні комісії закордонних справ виголосив експозе мін. Залеський. Згадуючи про женевську конференцію, сказав, що дуже важне є зарядження, що на території з мішаним населенням не повинні працювати організації націоналістично-агресивного характеру.

Дискусію над експозе Залеського відложили до 10. лютого.

ВІДГОМІН КРОВАВОЇ НЕДІЛІ У ВАРШАВІ.

У середу зачалася розправа проти 9 діячів центральної влади ППС, що 14. вересня м. р. зорганізували були віче в Швайцарській Долині. Віче скінчилося стріляниною в Уяздівських Алеях. Тоді було 2 вбитих (один наслідком вибуху бомби, один від кулі) та 9 ранених (у цьому 5 поліційних функціонарів).

Обвинувачені бувш. посол Дзенгелевський, бувш. посол Ходинський, редактор тижневика „Хлопска Правда" Синовецький, радна Будзінська-Тиліцька та члени міліції ППС Шульман, Кусяк, Рогуський, Билінський і Рушкевич.

Після відчитання акту обвинувачення переслухали першого обв. б. пос. Дзенгелевського. Він до вини не признається. Спеціяльних зізнань складати не вважає доцільним, бо переконаний, що його обвинувачують давні члени ППС: Пужицький, Любич, Жрубик і Мішерек, що задля карієри взялися за провокаторство. Зброї не роздавав.

Другий обв. Ходинський потверджує вповні те, що сказав Дзенґелевський.

Ред. „Побудки" Синовецький не брав участи у вічу та поході.

Обв. Будзінська-Тиліцька заперечує, начеб формувала юрбу в чвірки до походу в Уяздівських Алеях. Вона йшла попереду жінок, яких атакувала кінна поліція. Сама обвинувачена з трудом видобулася зпід кінських копит шаржуючої поліції. На вічу говорила в імені жінок. Згадувала про боротьбу за демократію, за правопорядок. Сказала, що колиб прийшло до того, що треба би боротися, то жінки мусіли би станути до боротьби разом із мущинами, так як боролися за визволення Польщі.

Інші обвинувачені також заперечують начеб стріляли до поліції. Обв. Роґуський каже, що в Алеях приглядався походові. Нараз побачив кінну поліцію, що ззаду припускала шаржу на юрбу. Обв. каже, що мусить щиро признати, що це видовище пригадало йому дуже **атакуючих козаків.**

Предс.: Чому лучите це з козаками?

Обв.: Бо від козаків дістав я подібні побої.

Предс.: Приємний спогад.

Обв. стверджує, що поліціянт зізнав неправду, бо обвинувачений не витягав револьвера, а сам дав його поліцаєві.

Н цьому закінчилося переслухання обвинувачених.

Як перший свідок зізнавав гор. староста з Торуня Станішевський. Каже, що знав, що приготовляється маніфестація „Центроліву". Проводив цією акцією пос. Павляк (НПР). Свідок дав дозвіл на віче. На похід не дав дозволу. Зсеж по вічу уформувався похід. У Торуні стріляли з юрби до поліції. Були ранені. Міліцію ППС розігнали. У тій справі була суд. розправа 24. листопада, на якій засудили обвинувачених на кару від 6 місяців до 4 літ.

Свідок Мещек зізнає, що був у поході та належав до міліції ППС. Чув, що з юрби стріляли, та хто, того не знає. Після 14-го вересня виступив із ППС і до іншої партії не вступив. Признає, що перед 14. вересня і 24. вересня арештувала його поліція, та це за „його особисту справу".

Св. Ягелло, що приїхав був із Ловича до Варшави був ранений гранатою в ногу. Хто стріляв, не знає.

Св. кап. Зосен зізнає, що в Алеях кинено не бомбу, а гранату.

Св. Кавецький, начальник виділу безпеки, зізнає, що похід був заборонений та що був виданий приказ відперти похід силою, колиб утворився, одначе без користування пальною зброєю. Як розігнали похід не зізнає, бо техніка ця належить до поліції. Телефонічно повідомили його, що коли поліція розганяла, то тоді впали стріли та що були вбиті й ранені. Не виключене, що гранат кинули комуністи. Чи поліція атакувала юрбу зпереду чи ззаду, того не знає, та йому здається, що ззаду атакував кінний відділ поліції.

АРЕШТОВАНИЙ ЗІЗД.

Політ. поліція в Лодзі арештувала 349 учасників зїзду ППС-лівиці. Всіх арештованих замкнули в тюрмі. Тому, що в лодзькій вязниці було замало місця, вивезли відтам усіх кримінальних вязнів, щоби зробити місце для арештованих членів ППС-лівиці.

ГОСПОДАРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ В ЖЕНЕВІ.

Офіціяльно заповідають скликання на 16. березня в Женеві конференції в справі узгіднення господарської акції.

28 ШИБЕНИЦЬ.

„Юнайтед Прес" повідомляє зі Стамбулу: 28 дервішів у Менемені повісили на прилюдних місцях. Богато засуджених провело ніч на молитвах. Як стало світати вояки впровадили їх на місце екзекуції. Засуджені були в білих смертних сорочках. Після виконання кари завісили кожному плякат, у якім сказано, що засуджені допустилися державного злочину. Тіла їх здіймуть із шибениць у середу. Кількох із них, головно молодших, перед екзекуцією зімліло по дорозі, богато їх постило весь попередній день, не пили навіть води, інші молилися під шибеницями та дали преспокійно заложити собі петлі, ще інші до останньої хвилини впевняли, що вони невинні.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ ЛЮЇЗИ НАЙМАН І ТОВ.

З Берліна повідомляють під датою 4. лютого: У процесі проти трьох убивників годинникаря Ульбріха трибунал на осн. вердикту лави присяглих проголосив присуд, який засуджує обвинувачених: **Штольпе за грабіжницьке вбивство на кару смерти, 16-літню Людвику Найман на 8 літ і 2 місяці тюрми та Бенцінґера на 6 літ і три місяці тюрми.**

—o—

З судової салі.

Під закидом підпалу стирт.

Дня 4. лютого львівський суд присяглих під проводом с. Ягодзінського розглядав справу **Заяця Назара** та **Федоровича Гриця,** обох із Василева (пов. Рава Р.), обв. у приналежности до УВО й у підпалі трьох стирт збіжа та чотирьох стирт ріпаку, власн. Щербіцького. Акт обвинувачення твердить, буцімто оба обвинувачені стрінулися на вакаціях у Василеві з Катериною Стельмахівною, сем. абсольвенткою і вона нібито намовила їх вступити до УВО та брати участь у саботажній акції. Після вступлення до УВО обвинувачені, мовляв, підпалили згадані стирти. Обвинувачує прок. Ліпш, боронять д-р Шевчук і д-р Шухевич.

Обв. Заяць заявляє, що в поліції взяв на себе згадані підпали тому, бо на ньому вимусили це. У слідчого судді обвинувачений сказав був також, що його били.

Таксамо й другий обв. Федорович зізнає, що зізнання на поліції вимусили на ньому побоями.

Оборона поставила внесення покликати 12 нових свідків. До того внесення прихилився прокуратор, тому **розправу відложили.**

—o—

СПОРТ

Міжнародні гокейові змагання в Криниці.

Середа, 4. лютого.

Америка—Австрія 2:1 (1:0, 0:0, 1:1).
Канада—Чехословаччина 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).
Франція—Румунія 7:1 (3:0, 2:0, 2:1).
Польща—Швеція 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).

—o—

НОВИНКИ

— **Вийшов на волю.** Дня 28. січня 1931 р. випущено зі золочівської тюрми 55-літнього Івана Демковича-Добрянського, обвинуваченого за § 58. і т. п., котрого арештовано перед трома місяцями разом із сином Антоном. Слід замітити, що родину Добрянських уважає чомусь поліція за центр, в якому мали відбуватися „протидержавні наради" і здається в тій цілі зроблено пляни мешкання внутрі і на зовні. По безчисленних ревізіях забрано багато книжок з бібліотеки Михайла Демковича-Добрянського, між іншими ріжні пластові й історичні, яких досі не звернено.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового,** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): Гранковський Юліян — Тучапи 10, Кіцак Осип — Ванькова 3; з **Жабйого по 10:** о. Кревавич Ярослав, о. Березюк Михайло, д-р Руденський Ярослав, Лагола Стефанія, Мокловичівна Олександра, Гуньовський Дмитро; по 5: о. Гайбовицький Василь, Кісілевський Теофіль, Березюк Григорій, д-р Козьоровський Іван; по 4: Віндик Григорій, Бабюк Степан; по 2; Крижанівський Микола, Герделжук Іван, Сумарук Андрій; зі **Судової Вишні:** 5: Рибачевський Осип, по 2: о. Крупський, о. Болянський, Ференсова Рома, Тритяк Осип, д-р Гайдучок Петро, о. Кушнір Микола, о. Барановський А.; з **Ліска 5:** о. Шуплат Юліян; по 2: д-р Старух Михайло, Карачевський Ізидор, Галушка Іван, Вастопець Іван; з **Галича** по 5: дир. Р. Ткачевич, о. Левицький К — Залуква; по 2: о. Чопей В., Наконечний П., о. Самотулка В. — Блюдники; менше ніж по 2 зол. 3 особи на загальну суму 3 зол. — Хто слідуючий?

— **Концерт чеських і словацьких пісень.** Спів. Т-во „Сурма" подає до відома, що чотири пісні I. точки є словацькі і дві з них (Сумні часи і Гейлучко) відспівані будуть словацькою мовою, а дві інші в перекладі. Натомість „Седляк" з III. точки і ціла V. точка „Вязанка чеських пісень" на міш. хор Малята будуть виконані чеською мовою. Всі інші пісні будуть відспівані в українськім перекладі. Твори, вибрані на концерт, самі характеристичні, а тому, що обі вязанки мають кільканацять пісень, зібраних разом, наше громадянство матиме нагоду почути цілу низку прегарних пісень сусіднього словянського народу в опрацюванні знаних чеських компоністів.

— **Український студентський рух в Берліні.** Дня 16. лютого в год. 8. вечором відбудеться святочна академія з нагоди 10-ліття заложення Спілки Студентів Українців в Німеччині. Це найстарше Українське Студентське Т-во в Берліні заложено 22. січня 1921 року. На своєму короткому віці товариство пережило ріжні пертурбації завдяки анархістичному характерові деяких членів і аж в останньому році відновило свою діяльність. Святочна академія відбудеться в Гумбольдт-Штіфтунг Кльопштокштрасе 55 з таким порядком денним: Отворення академії; Історія Спілки Студентів за повних 10 літ (П. Кожевників); Загальний реферат про українське студентство в цілому світі (Д. Волощак). Всі реферати відбудуться в німецькій мові. На академію запрошено богато чужинців. — **М. С.**

— **Однострої для нижчих судових функціонарів.** Окружний суд у Львові закликає своїх нижчих функціонарів вносити оферти на виконання готових одностроїв для цих функціонарів у кількости: 177 гарнітурів і шапок та 68 плащів. Колір одностроїв темно-попелястий, а шапки чорні. Сукно мусить мати 20 проц. вовни, краєвого виробу. Оферти треба складати до 15 лютого 1931 р. в дирекції канцелярії окружного суду при вул. Рутовського ч. 13, I. пов., кімната ч. 24.

— **Велика крадіж у львівськім трамваєвім бюрі.** У білетовім бюрі міської електричної залізниці у Львові керовник того бюра Кулеша украв ок. 20.000 зол. Кулеша виїхав зі Львова.

— **Вкрали тютюн з воза.** З воза на Цловій Площі у Львові вкрали злодії Данилові Серкісові тисячу пачок тютюну до люльки.

— **Найшли жінку, що вкинула дитину в канал.** Поліція арештувала у Львові Ол. Здибівну (Любінська дорога 35) за намагане вбивство дитини. Тому кілька днів вкинула Здибівна новонароджену дитину в канал дому при вул. Жовківській 129., одначе тоді дитину добули живу.

— **Самовбивство станиславівського урядовця.** Володислав Муссор, 60-літний урядовець в Станиславові довший час процесувався з братом за спадок і коли програв процес, взяв собі це так до серця, що повісився.

— **Несмачна польська книжка.** Що і жінкам часом бракує почуття міри й приличности, доказала ще раз польська письменниця Анеля Калляс, видаючи біографічну повість п. з. „Запольська". Авторка повісти була сердечною прятелькою талановитої письменниці Ґабрієлі Запольської і тепер по смерти Запольської зробила їй медвежу прислугу: описала найінтимніше життя покійної письменниці, нічого не скриваючи, кидаючи найглибші її тайни людям під ноги. Читачі, які люблять пікантні речі, цю книжку розхоплять, але память письменниці сплямлено аж надто. Бо хіба це потрібно подавати до прилюдного відома хочби такий епізод: „Запольська сказала собі раз, що треба постаратись про любовника. Вона улаштувала перегляд мущин які в неї бували. Один був замолодий, другий застарий; перешкоджало і те, що не кожний з них годився приняти на себе цей важкий обовязок любовника. Запольська знала, що мущини з кпинами оповідали собі, що для мущини служба в неї не легка". З таких соковитих історій складається ціла повість. Кому вона потрібна? Що скаже на те польська критика і культурні читачі?

— **Поручник, що убив сотника.** Перед військовим судом у Перемишлі відновлено 4. ц. м. процес проти поручника Тадея Новотного, що в ярославськім військовім касині вбив сотника Станислава Шафрана. Вбивника судять вже третій раз за цю справу і може аж тепер буде остаточний присуд. Про цю кріваву історію у нас писалось: Сотник був жонатий, поручник кавалер, жінка сотника зраджувала чоловіка і любила поручника. На старшинській забаві сотник з заздрости вдарив поручника в лице, а поручник за це застрілив сотника. Тепер поручник чекає на присуд.

— **Жертва зимового спорту.** З лисовицької гори під Болеховом санкувались хлопці і через необережність віхали на телеграфічний стовп із такою силою, що 18-літний Тадей Петровський був потурбований так важко, що помер у лічниці, а двох його товаришів поранені лекше. Таксамо у Львові на Високім Замку Казимир Дашинський, санкуючись, зломив ногу.

— **Вибух у підводній лодці.** На Темзі відбувались спроби плавання підводною лодкою нового типу, якої конструкція ще не була випробована. Підчас спроб в моторі лодки скоївся вибух, від чого було 12 осіб ранених, з чого 5 осіб бореться зі смертю.

— **Двацятьвісім осіб на шибениці.** Найвищий Суд у Туреччині затвердив смертний присуд на 28 дервішів, обвинувачених в справі вбивств і заворушень в Менемі і там уже побудовано 28 шибениць для виконання присуду. Як перший, повисне той дервіш, що вбив турецького старшину і то на тім самім місці, де виконав злочин.

— **Ліза Найман перед судом.** Четвертого дня берлінського сензаційного процесу зізнавали судові знавці психіятри. На підставі дослідів вони зізнали, що Ліза Найман, дочка пяниці і сестра психопатки, психічно розвинена дуже мало, маючи 16 літ, вона думає катеґоріями дитини, її довірчивість така велика, що після арештування була певна, що любовник Штольпе буде її з любови обороняти і заявляла: „Мій чоловік мене в болото не втягне". І тільки тоді, як пізнала, що Штольпе всю вину скидає на неї, вона зненавиділа його і боронилась так, що обтяжувала його. Взагалі вона змінлива, надто вразлива, склонна до чисто діточого, легкодушного трактування всього, вона і на розправі не здає собі справи зі свого положення і часто вибухає наївним сміхом, жартує, а за хвилину починає плакати. Ліза міцно підпадає під впливи других людей, вона безвольна, могла взяти участь в убивстві годинникаря тільки з волі Штольпа, на що вказує факт, що Штольпе, зараз по вбивстві Ульбріха вдарив Лізу в лице зі злости, що хоч вона говорила про богацтво годинникаря, то в нього найдено тільки 28 марок. Судові знавці твердять, що Ліза сексуально холодна особа і зовсім не пристрастна. На підставі зізнань учительки стверджено, що Ліза в школі була лагідною, соромливою дівчиною, хоч надто дразливою і не зрівноваженою. Другий підсудний Бенціґер схарактеризований психіятрами як особа, що стоїть на межі тупоумности. Він, хоч і протестант, не знає хто такий був Лютер, про Ісуса Христа говорить, що він родився в Єрихоні. Підсудний Штольпе є найбільш складною особистістю з усіх трьох підсудних. Він походить із бідної родини, його брат помер у вязниці за крадіж. Тепер він весь час маскується. Коли психіятри питали його, хто такий Муссоліні, Штольпе відповів: „Один із вищих стотисячів у Москві", але це очевидно свідомий жарт, або симуляція, бо на інші питання Штольпе відповідав дуже льоґічно: він вияснив значіння приповідки, що „жінки мають довге волосся, а короткий розум", а коли психіятри питали його про значіння слів: „убрання чинить нас людиною", то Штольпе відповів: „Це значить, що як ми гарно одягаємося, то нас за те люблять жінки". Коли психіятр спонукуючи його до відповідей сказав йому: „Не гнівайтесь на мене, яж не винен, що Ульбріха вбили", то Штольпе відповів: „Я також ні, а хто винен, це вже моя річ". Стверджено, що Ліза перед вбивством Ульбріха дбайливо приготовлялась до обовязків матері і просила Штольпа, щоби він ніколи не виявив їхній дитині хто її батько, мовляв, хай моя дитина не знає, що вона родилась із ганьби". Присуд буде в четвер.

— **Мумія в золотій короні.** Професор Селім Гассан викопав у Каїрі гробницю із мумією, яка має на голові золоту корону з дорогими каменями. Мумія лежала в гробниці 5.200 літ. Прикраси та різьби на гробниці кидають цікаве світло на вірування египтян.

— **Підгаєччина — Позір!** Виділ філії Т-ва „Просвіта" в Підгайцях повідомляє громадянство Підгаєччини, що від дня 10. лютого ц. р. канцелярія філії Т-ва „Просвіта" перенесена до власного будинку „Народнього Дому" в Підгайцях при вул. Бережанській. Канцелярія філії відкрита цілий день (без перерви). Просимо виділи читалень і членів заплатити філії всі свої зобовязання, векслі, вкладки і т. п. Підгайці, дня 1. лютого 1931. — **Виділ.**

— **Загальні Збори філії „Просвіта" в Коломиї** відбудуться дня 15. лютого 1931 р. в год. 12. впол. в салі „Народнього Дому" з таким порядком: 1) Відкриття зборів; 2) відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів; 3) звіт з діяльности Виділу; 4) звіт Контрольної Комісії і признання абсолюторії уступаючому Виділові; 5) вибір нового Виділу; 6) вибір делеґатів на зїзд Головного Т-ва „Просвіта" у Львові; 7) внески і запити. Рішенням Головного Виділу мають право бути на зборах лише ті члени, що заплатили членську вкладку за рік 1930.

— **Друкарські помилки.** В останнім (26) числі „Діла" в рубриці „Нові книжки й журнали" до змісту журналу „Slavia" належить тільки стаття д-ра К. Чеховича: Йосиф Добрянський і українська мова. Дальший зміст в цій замітці відноситься до журналу „Самостійна Думка", що виходить у Чернівцях.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУК. ВІСТНИК. Книжка II за лютий, Львів-Тернопіль 1931. Зміст: Ол. Стефанович: З античних мотивів; Евген Маланюк Ямби; Яр. Ярий: Розладдя; В. Бірчак: Притчі; Фернард Флере і Жорж Жірар: Братерство; д-р А. Річицький: Свята Софія Київська; д-р Л. Луців: Думки про сучасну українську літературу; Юрій Коллярд: Спогади юнацьких днів. д-р Ол. Бабій: Фридрих Ніцше; Дм. Донцов: З пресового фільму; Характерник: Патьомкінські села зблизька; О. В.: Старі мрії і нова дійсність; Бібліоґрафія.

НИВА, часопис церковних і суспільних справ. Ч. 1. Львів 1931. Зміст: Наші завдання в новім році; д-р В. Вілинський: Володимир Соловйов; о. д-р Г. Костельник: Свої не приймили його; М. Кл. На манівцях; А. Радомський: Хваліть Господа; о. П. Дзедзик: Із таємної психіки Вічного жида; о. д-р Костельник: Коляда: „Бог натуру"; о. В. Р. Рабій: Основуймо деканальні і парохіяльні бібліотеки; Нові книжки; Всячина

КІНО, журнал кіново-фільмової індустрії. Львів, 1. лютого 1931. Ч. 3. Рік II. З численними ілюстраціями.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. лютого 1931 року: масло експортове пріма за кільо 4·20 зол. десерове пріма 4·10 зол.; літра молока 28 — 29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 7·40 — 7·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пташник в Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).
КОЛЬОСЕЙ: „Діана" (Ольга Чехова, Шастов). Папцьо в тарапатах.
ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шаліє" (Дж. Берімор).
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".
ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Паравниту" (Моріс Шевальє).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Жінки з минувшиною".
ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.
ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гут Ґібсон) і додатки
ПРОМІНЬ: „Христина".
ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан". „Серце вуличниці".
ХИМЕРА: „Нині танцює Марієта!"
СТИЛЕВЕ: „Жертвенна ніч кохання". „Пострах бандитів".
УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Програма радіо.

Четвер 5. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Спів. **Букарешт** (394,2) 20·30 Концерт. **Берлін** (419) 19·05 Концерт хору. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 12·00 Новеля Букбіндера. **Рига** (524,5) 16·00 Мандоліни і балалайки. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 10·00 Концерт.

Пятниця 6. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Орхестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Радіоорхестра. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Мадам Батерфляй". **Берлін** (419) 20·15 Концерт Музичної Академії. **Стокгольм** (435,9) 17·30 Пісні. **Прага** (486,2) 12·30 Радіоорхестра. **Будапешт** (550,5) 12·05 Солісти. **Харків** (937,5) 16·00 Українська музика. **Ленінград** (1000) 19·20 Концерт і солісти.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 5-го лютого 1931.

11·58 Сигнал з астрономічної обсерваторії у Варшаві. 12·35 Грамофонові платни. 15·00 Трансмісії з Варшави. 16·30 Авдиція для наймолодших. 17·00 Співає тенор Шимонович. 18·46 Ріжнородности. 21·30 Академічне слуховище. 23·45 Музика з „Брістолю".

Ціни збіжжя і рільних продуктів у Львові з дня 3. лютого 1931 р.

за 100 кг. льоко і франко вагон стація заладовання 200 км. від Львова.

Пшениця однорідна 750	19·00	до 19·50
„ збірна 750	17·25	„ 17·75
Жито 675	12·75	„ 13·50
Ячмінь броварняний 670	16·50	„ 17·00
„ млинарський 620	13·50	„ 14·00
Овес	14·50	„ 17·00
Кукурудза рум.	21·00	„ 22·00
Гречка	24·00	„ 25·00
Фасоля біла	30·00	„ 32·00
„ колірова	28·00	„ 32·00
„ краса	28·00	„ 32·00
Конюшина червона	230·00	„ 250·00
Сіно солодке прас.	7·00	„ 8·00
Лубін синій	19·00	„ 20·00
Лен	44·00	„ 44·50
Вика чорна	24·75	„ 25·75
Макухи льняні	26·00	„ 27·00
Мак синій	95·00	„ 101·00
„ сивий	70·00	„ 75·00

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу" зложили: ВП. Союз емеритів „Поміч" у Львові 134·56 зол. ульокованих в Народній Торговлі; Сестріниці бл. п. Мелянії Баньковської — Львів 20 зол. замість вінка на могилу Покійниці. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.

„Академічний хор" „Бандурист", заколядував на просфорі в „Академічнім Домі" зол. 24·36 на допомогу Українським Політ. Вязням.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10